

Lidská práva - předpoklady

Když mluvíme a přemýšlíme o „lidských právech“, má to vždycky – ať si to uvědomujeme nebo ne – mnoho předpokladů. A některé z těchto předpokladů mohou být (a často vskutku jsou) neplatné, falešné, zavádějící. Jiné zase – bez ohledu na to, zda jsou platné či nikoli – jsou velice hluboko skryty, takže je mimořádně náročné se je pokusit odhalit. To vše souvisí s tím, že – alespoň podle Aristotela (v jisté interpretaci) – povinností filosofa je zabývat se vším (všemi „věcmi“, „skutečnostmi“ – TA PANTA, což ovšem vůbec nemusí znamenat „omezovat se“ na to, čemu jsme my dnes zvyklí říkat „věc“ nebo „skutčnost“). Mezi zmíněná TA PANTA musíme započítat i všechny ony předpoklady – platné i neplatné – každého našeho pomyslení, každé myšlenky, každého tvrzení apod. V našem případě jde kupř. o naše chápání toho, co je „člověk“, a o chápání toho, co to je „právo“. Ale nejen to, co bylo pojmenováno (ještě k tomu náleží „přirozená práva“, tedy příroda a přirozenost), ale zejména to, co uniká běžné pozornosti, ale nač lze ještě poměrně snadno poukázat, např. vztah mezi „právem“ (právy) a člověkem resp. „lidskostí“ (co přesně znamená, označíme-li něco za „lidské“?); nebo vztahy mezi přírodou a člověkem (je člověk „od přírody“? a pakliže ano, jak je možné – a zda je správné -, že to, co udělá člověk nebo za co je odpovědný, už za „od přírody“, tj. přírodní, přirozené nepovažujeme; atd. atp. Na takové souvislosti sice hned a přímo nemyslíme, ale nějak je přece „myslíme“, protože někde v pozadí považujeme některé věci za „samozřejmé“, protože jsme na ně zvyklí a nikdy je neproblematizujeme. A tohle všechno a mnohé jiné „předpoklady“ musíme učinit cílem našeho teoretického, myšlenkového, filosofického zájmu. A navíc se musíme vždy znovu pokoušet odkrýt, odhalit ještě nějaké skrytější významové souvislosti, které jsou vždy s naším promlouváním a přemýšlením o lidských právech nějak spojeny a které unikají často i nejvážnějším (a nejváženějším) myslitelům a odborníkům, jaké můžeme potkat nebo najít. Některé z těchto souvislostí se ukáží až při našich pokusech o pojmové zvládnutí jak celé problematiky lidských práv, tak i speciální problematiky myšlenkových prostředků, jichž při pokusech o řešení této problematiky používáme.

(Písek, 050717-1.)